

Las organisaziuns linguisticas na portan betg plant

Posiziun communabla da la Lia Rumantscha e da l'Uniun Rumantscha Grischun Central davart la constituziun Albula/Alvra

■ (cp) Las organisaziuns linguisticas Lia Rumantscha (LR) ed Uniun Rumantscha Grischun Central (URGC) desistan da sclerir avant dretgira ils puncts dispaivels davart il status dal rumantsch en la constituziun communal dad Albula/Alvra. Ina bilinguitad vivida en la nova vischnanca è per ellas pli impurtanta. La regenza ed ils represchents da la vischnanca sincereschentan da vulair promover il rumantsch a moda consequenta. Ils 24 d'avust ha la populaziun da la nova vischnanca Albula/Alvra approvà la constituziun communal a l'urna. La LR e l'URGC èn sinquai sa drizzadas a la regenza cun l'objecziun che tschertas determinaziuns davart il status dal rumantsch en la constituziun communal na correspundian betg al dretg surordinà. La regenza ha silsenter approvà la constituziun communal da la nova vischnanca Albula/Alvra ed è s'exprimida en quest connex davart la dumonda da las linguas en la vischnanca fusiunada.

Tenor il secretari general da la Lia Rumantscha Urs Cadruvi è la bilinguitad vivida en las vischnancas fusiunadas pli impurtanta che lungas dispitas giudizialas.

FOTO TH. GSTÖHL

Ina bilinguitad vivida è la finamira

Las organisaziuns linguisticas LR ed URGC renconuschan en lur stentas per promover il rumantsch la situaziun linguistica specifica en l'Alvra. Quai han ellas punctuà repetidamain durant ch'ellas han accompagnà il process da fusiun dad Albula/Alvra. La LR e l'URGC beneventan la sensibilitad pli gronda per dumondas linguisticas ch'è da sentir en connex cun las lavurs preparativas per la fusiun. En la nova vischnanca duai vegnir realisada ina bilinguitad vivida. Las organisaziuns linguisticas duain tenor Daniel Albertin, l'emprim president communal

dad Albula/Alvra, vegnir involvidas en l'elavuraziun d'ina lescha da linguas communal. Ultra da quai ha la cussegliera guvernativa Barbara Janom Steiner garantì il sustegn da la regenza en dumondas linguisticas tut tenor il giavisch da la vischnanca Albula/Alvra.

La finamira è da definir co che las duas linguas communalas rumantsch e tudestg duain vegnir applitgadas en la pratica. Quai pertutga la scola e las publicaziuns uffizialas da l'administraziun (p.ex. inscripziuns, publicaziuns en il fegl

uffizial, documents da votaziuns, etc.). Impurtant è ch'il rumantsch na vegnia betg sut las rodas mo perquai che la populaziun che sa rumantsch chapescha e discurra era tudestg. Questa sfida vulan ils represchents communal preder per mauns ensemen cun las organisaziuns linguisticas.

Nagin scleriment avant dretgira

Tenor art. 23 al. 1 da la Lescha da linguas dal chantun Grischun è decisiv il dumber total da la populaziun da la nova vi-

schnanca per fixar la pertschientuala dals cumembers d'ina cuminanza linguistica. Da totalmain 1368 abitantas ed abitants discurran 651 persunas rumantsch. Quai correspunda a 47,6 pertschient. Tenor art. 16 al. 2 da la medema lescha valan vischnancas sco vischnancas monolinguas sche almain 40 pertschient da las abitantas e dals abitants appartegnan a la cuminanza linguistica tradiziunala. En quests lieus è la lingua tradiziunala era la lingua uffiziala da la vischnanca. Per consequenza pudess ins considerar

Albula/Alvra sco vischnanca rumantscha monolingua. Las organisaziuns linguisticas èn da l'opiniun ch'in recurs constituiziunal a la dretgira administrativa dal chantun Grischun ed in eventual recurs al tribunal federal avess senz'auter gè success. Il status linguistic-giuridic da la vischnanca avess pudì vegnir sclerì definitivamain.

La LR e l'URGC desistan d'in scleriment avant dretgira per betg periclar l'acceptanza da la populaziun dad Albula/Alvra per la realisaziun consequenta da la bilinguitad. La sfida la pli gronda è tenor la LR e l'URGC main il status linguistic-giuridic e pli fitg ina bilinguitad propi vivida en la nova vischnanca. Igl è incontestabel ch'i dovre il respect vicendaivel tranter las cuminanze linguisticas. Sch'i n'è betg pussaivel da far diever dal rumantsch, la lingua pitschna, per resguard sin la lingua tudestga omnipreschenta, èsi mo ina dumonda dal temp fin ch'il rumantsch na vegn betg pli durrà en la vischnanca. Per quest motiv dovre reglar cleras che fixeschan il diever e l'applicaziun da las linguas communalas.

Fusiuns futuras

La fusiun dad Albula/Alvra vegn betg ad esser la davosa. Ord perspectiva rumantscha è interessanta la fusiun planisada dal Surses e Bivio e quella da la Sursassa e Mundaun. En general basegnan fusiuns da vischnancas ina giudicaziun giuridica individuala da mintga project ed in concept optimà per l'applicaziun pratica da las linguas uffizialas e las linguas da scola.

Lia Rumantscha
Uniun Rumantscha Grischun Central